พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

"**คนชาติไทยจะรักษาความเป็นไทยอยู่ได้ด้วยมีสติสำนึกอยู่ในความสามัคคี**" พระราชภาษิตบทนี้ สมควรทุก ๆ คนจะจดจำไว้เป็นภาษิตประจำตัว เพื่อปลูกสติให้สำนึกอยู่ในความสามัคคี ทุก ๆ คนย่อมรู้อยู่ด้วยกันว่า ความสามัคคี คือความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เป็นผลเกิดจากความมีเมตตาไมตรีต่อกัน สงเคราะห์กัน มีความประพฤติและความเห็นอยู่ในหลักรวมอันเดียวกัน เป็นธรรมเครื่องรักษาหมู่ชนให้รวมกันอยู่ได้โดยไม่แตกแยกกัน คนชาติไทยก็ตาม คนชาติอื่นก็ตาม ซึ่งเป็นชาติอิสระ มีความเป็นไทของตน เมื่อ

รักษาความสามัคคีกันไว้ได้ ก็รักษาความเป็นไทหรืออิสรภาพของชาติไว้ได้ การรักษาความสามัคคีนั้น จำต้องรักษาหลักเป็นที่ร่วมความประพฤติและความเห็นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงควรพิจารณาให้เข้าใจในหลักเป็นที่รวมดังกล่าวให้ถูกต้องว่า คืออะไร มีอยู่แล้ว หรือจะต้องสร้างกันขึ้นใหม่ คนชาติไทยเรามีความเป็นไทของตนมาช้านานแล้ว แสดงว่าได้มีหลักรวมสามัคคีอยู่แล้วอย่างมั่นคงมาช้านานเท่ากับความเป็นไท คือ หลักไตรรงค์ ตามความหมายแห่งธงไตรรงค์ซึ่งเป็นธงชาติ คนทุกชาติที่มีอิสระ มีความเป็นไท ย่อมมีหลักรวมอยู่ด้วยกันแล้วทั้งนั้น ถ้ายังไม่มี จึงต้องสร้างขึ้นใหม่ และถ้ายังไม่มีก็หมายความว่ายังไม่มีอิสระ ไม่มีความ

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร ๗๔ ซอยรัชฎาภิเษก มักกะสัน พระนคร โทร. ๙๐๑๕๒
นายจรัส วันทะเทวี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๑๒

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนให้ทุกคนมีศีล และมีจิตใจงาม เพราะจะมีความสุขและอยู่ด้วยกันเป็นสุขจริง ๆ ทุก ๆ คนต้องการสุขด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครปฏิเสธ แต่ทำไมไม่เดินในทางของความสุข ไปเดินในทางของความทุกข์ แล้วก็ร่ำร้องว่าไม่มีความสุข ความที่เป็นเช่นนี้กล่าวได้ว่า เพราะใจของคนยังมืดมิด จึงเดินเข้าไปหากองไฟ ด้วยอาการที่ร่าเริงเบิกบานเหมือนแมลงเม่าบินเข้าหากองไฟ พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมเป็นดวงประทีป ส่องให้มองเห็นทางที่ถูกต้อง สำหรับคนที่มีจักษุจักได้มองเห็นและเดินถูกทาง เครื่องทำให้จิตใจของคนมืดนั้น

ก็คือราคะ โทสะ โมหะ หรือ โลภ โกรธ หลง ทำจิตใจให้เร่าร้อนอยู่ในกาม (*สิ่งที่ใคร่ปรารถนาพอใจทั้งหลาย*) ด้วยความหวัง ทำให้ประพฤติผิดศีลหรือคลองธรรมที่ชอบ โอสถที่จะแก้ความใจมืดมิดของคนได้ก็คือธรรมเท่านั้น พระพุทธเจ้าได้ทรงพยายามให้คนบริโภคธรรมด้วยวิธีต่าง ๆ เพราะมักจะไม่ยอมบริโภคยาธรรม ซึ่งว่าขมเฝื่อน ไม่อร่อย วิธีหนึ่งคือทรงแสดงชาดกเล่าอดีตนิทานชักเข้าหาธรรม คนอยากฟังนิทานก็เลยได้ธรรมเข้าไปด้วย ดังชาดกเรื่องหนึ่งเล่าถึงเรื่องทดลองศีลเป็นต้น ใจความว่าปุโรหิตของพระราชาองค์หนึ่งเป็นพหูสูต (*เรียนรู้มามาก*) และมีศีล (*ประพฤติดี ตั้งอยู่ในสุจริตธรรม*) ได้รับความยกย่องนับถือจากพระราชา

อย่างสูง วันหนึ่ง คิดว่าตนได้รับยกย่องอย่างนี้เพราะทรงความรู้หรือเพราะศีล ได้คิดพบวิธีทดลองอย่างหนึ่ง จึงเข้าไปยังพระคลังหลวงหยิบเงินหลวงหนึ่งกหาปณะ เจ้าหน้าที่ที่รักษาเงินมีความเคารพ ก็ยืนมองอยู่เฉย ๆ ครั้งที่สองได้เข้าไปหยิบเอาอีกเท่านั้น เจ้าหน้าที่ก็คงเฉย ครั้นไปทำอย่างนั้นอีกในครั้งที่สาม เจ้าหน้าที่รักษาเงินทนเฉยอยู่ไม่ได้ ร้องขึ้นว่า ขโมย จึงถูกจับไปแสดงแก่พระราชากราบทูลความผิด พระราชาทรงเดือดร้อนพระหทัย รับสั่งถามปุโรหิตนักทดลองก็กราบทูลถึงความคิดของตนให้ทรงทราบ และได้กราบทูลยืนยันว่า บัดนี้ตนได้ข้อพิสูจน์สิ้นสงสัยแล้วว่า บรรดาคุณสมบัติทั้งหลาย เช่นความเป็นพหูสูตและศีล

เป็นต้น ศีลสำคัญกว่าข้ออื่น ๆ ทั้งหมด ถ้าขาดศีล เช่นประพฤติทุจริตต่อราชการเสียอย่างเดียวก็ใช้ไม่ได้ จึงได้กล่าวโศลกขึ้นหน้าพระที่นั่ง มีความว่า "**ศีลเป็นความงาม ศีลเป็นเยี่ยมในโลก จงดูว่านาคมีพิษร้ายยังไม่เบียดเบียนด้วยเหตุว่ามีศีล**" ครั้นกล่าวแล้ว ก็ได้กราบทูลลาออกบวชเป็นฤษี บำเพ็ญตบะให้เกิดสมาธิสมาบัติสืบต่อไป เพราะสมาธิจิตเป็นสิ่งสำคัญที่จะสงบความรุ่มร้อนกระสับกระส่ายเพราะกามและความหวังทั้งหลาย และจิตจะวิมุตติได้ก็ด้วยปัญญาในที่สุด พระพุทธเจ้าได้ทรงชูดวงประทีปอยู่แล้ว ให้คนมีจักษุได้มองเห็นทางเดินไปสู่ความสุขที่แท้จริงเป็นระยะ ๆ ไปจนถึงที่สุด.

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า "**บุคคลที่หาได้ยากในโลกมี ๒ คือ บุพการี** *(ผู้ทำอุปการะก่อน)* ๑ **กตัญญูกตเวที** *(ผู้รู้อุปการะที่ท่านผู้บุพการีทำแล้วและประกาศอุปการะที่ท่านทำแล้วคือตอบแทน)* ๑" ตามที่ตรัสไว้นี้ย่อมเป็นจริง เพราะบุคคลที่ควรจะสร้างคุณให้แก่ใครได้ หรือแม้แก่คนที่ควรให้อุปการะ แต่ก็ไม่ทำ หรือทำแต่ไม่เท่าที่ควรทำ ฉะนั้น ควรที่จะเป็นบุพการีเป็นที่พึ่งให้ความสุขแก่ใครได้ก็ไม่เป็น อีกฝ่ายหนึ่งก็เหมือนกัน คนที่ได้รับอุปการะของผู้ให้อุปการะมาแล้ว ควรที่จะรู้คุณของท่าน ก็ไม่รู้ ควรที่จะตอบแทนคุณของท่าน ก็ไม่ตอบ

แทน บางทีกลับตอบแทนด้วยโทษ คือทำการทำลายท่านผู้มีคุณเสียอีก ฉะนั้น ควรที่จะเป็นกตัญญูกตเวทีก็หาได้เป็นไม่ ความเป็นไปในหมู่มนุษย์ที่สัมพันธ์กันก็ย่อมเป็นดังนี้ จึงยากที่จะไว้วางใจกัน และภัยเวรกับทุกข์ต่าง ๆ จึงยังมีอยู่ในโลก พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า "**วิสาสะ คือ ความคุ้นเคยไว้วางใจเป็นญาติอย่างยิ่ง**" ทั้งได้ตรัสไว้ว่า "**ภัยย่อมมาจากความคุ้นเคยไว้วางใจ**" เป็นความจริงถ้าได้คุ้นเคยไว้วางใจให้ความรักใคร่สนิทสนมฉันญาติมิตรในผู้ใด ถ้าผู้นั้นมุ่งร้ายก็ย่อมทำได้ง่าย คำตรัสของพระพุทธเจ้า เรื่องความคุ้นเคยไว้วางใจและเรื่องบุคคลหาได้ยาก ๒ จำพวก จึงเป็นคำเตือนให้ระมัดระวังในเรื่องความคุ้นเคยไว้วางใจ และในเรื่อง

ความหวังในอุปการะ หรือปฏิการ คือตอบแทน คือ อย่าหวังจะได้ความช่วยจากคนอื่นให้มากนัก และเมื่อได้ช่วยใครไปแล้วก็อย่าได้หวังในการตอบแทนจากเขา คิดอย่างนี้ดีกว่าว่า เมื่อได้ช่วยใครไปก็เป็นการทำบุญทำกุศล บุญกุศลนี้ก็ได้เป็นของตนแล้วทันทีเมื่อทำไป การสร้างคุณและการที่รู้คุณตอบแทนคุณ เป็นอำนาจของตนที่จะทำได้ แต่ตนไม่มีอำนาจที่จะไปหวังไปบังคับคนอื่นให้เขาต้องทำ ตนทำของตนเองก็แล้วกัน เรื่องของเขาก็ปล่อยให้เป็นเรื่องของเขาที่จะคิดจะรู้ไปเอง และบางทีทั้งตน คือตัวเรา ทั้งเขากว่าจะได้คิดก็สายไป ดังเรื่องเล่าแปลงมาจากนิทานเก่าของภารตประเทศ *(อินเดีย)* ว่าจิ้งหรีดตัวหนึ่งถูกกาไล่จิกวิ่งเข้าไปหาฤษีตนหนึ่ง

ฤษีได้ช่วยและเลี้ยงไว้ วันหนึ่ง ถูกแมวไล่ตะครุบ จึงวิ่งไปซุกอยู่ในอกฤษี ฤษียิ่งสงสาร จึงประกาศิตให้เป็นแมว เป็นแมวแล้วก็ยังกลัวสุนัข ฤษีจึงประกาศิตให้เป็นสุนัข เป็นสุนัขแล้วก็ยังกลัวเสือ ฤษีจึงประกาศิตให้เป็นเสือ สัตว์เล็กกะจ้อยร่อยได้อาศัยเมตตากรุณาของฤษีกลายมาเป็นแมว สุนัข จนถึงเป็นเสือขึ้นแล้วก็เกิดความคิดจะฆ่าฤษี เพราะเมื่อคนทั้งหลายได้เห็นเสือชุบนั้น ก็โจษจันกันว่า เสือฤษีชุบ เกิดความละอายขึ้นว่า คนทั้งหลายพากันลือลำเลิกชาติ ถ้าฤษียังมีชีวิตอยู่ เขาก็จะลือกันต่อไปจำจะฆ่าเสีย หาได้คิดว่าตนเป็นผู้ที่ฤษีชุบ คือเลี้ยงมาจริงๆไม่ ครั้นคิดตกลงใจแล้ว ก็พยายามจะฆ่าฤษี ฝ่ายฤษีพอได้เห็นเสือชุบจะทำร้าย ก็

สาปให้กลับไปเป็นจิ้งหรีดตามเดิม คนเรานั้นกว่าจะได้คิดก็มักจะสายไป ฉะนั้น สู้มีสติระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าผู้เลิศล้ำ และก่อสร้างสิ่งที่เป็นคุณแก่กันไม่ได้ คือ ให้ได้คิดทันท่วงทีดีกว่า.

เพราะเมตตางูเห่าชาวนาม้วย

คตินิทานไม่ช่วยทุกคราวได้

เมื่อเมตตาปรานีมีจับใจ

อาจลืมไปว่าจะตายได้เพราะงู!

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงธรรมโปรดบุคคลทุกจำพวกแม้ผู้ที่อยู่ครองเรือนเป็นสามีภรรยากัน ดังในทิศ ๖ ได้ตรัสแสดงข้อที่สามีพึงบำรุงภรรยาไว้ ๕ สถาน คือ ยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา ไม่ดูหมิ่น ไม่ประพฤติล่วงใจ มอบความเป็นใหญ่ให้ ให้เครื่องแต่งตัว และได้ตรัสแสดงข้อที่ภรรยาพึงอนุเคราะห์สามีไว้ ๕ สถาน คือ จัดการงานดี สงเคราะห์คนข้างเคียงของสามีดี ไม่ประพฤติล่วงใจสามี รักษาทรัพย์ที่สามีหามาได้ไว้ ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง พระพุทโธวาทนี้ เห็นได้ง่ายว่าเป็นคำสอนที่เลิศล้ำ ถ้าสามีภรรยาทั้งปวงรับไป

ปฏิบัติ ก็จะอยู่ด้วยกันเป็นสุขและมีความเจริญ จะไม่มีความแตกร้าวกัน การครองเรือนก็จะเป็นสุข บุตรธิดาที่เกิดมาก็จะเป็นสุข แต่ถ้าไม่ปฏิบัติตามพระพุทโธวาทนี้ ผลก็จะบังเกิดขึ้นตรงกันข้าม ดังที่ตรัสไว้อีกว่า "เรือนที่ครองไม่ดีเป็นทุกข์" แต่ทั้งนี้ก็ต้องอาศัยทั้งสองฝ่ายมีสันโดษ คือ ความยินดีอยู่แต่ด้วยคู่ครองของตน สำรวมระวังใจไม่ให้ปรวนแปรไปในผู้อื่น สำนึกอยู่ในภาวะและหน้าที่ ซึ่งมีผูกพันอยู่แล้ว ปลูกความเมตตากรุณาในกันแลกัน กับในบุตรธิดาให้ยิ่งกว่าความใคร่ ความปรารถนา ในสิ่งที่แปลกใหม่ เมื่อมีเมตตาสงสารในผู้ที่เป็นคู่ครองของตน ซึ่งได้มอบชีวิตทั้งสิ้นไว้เป็นของตนอยู่แล้ว ก็จะเป็นเครื่องถ่วงที่มีน้ำหนัก ไม่ให้จิตใจกวัดแกว่งออกไปหาใครอีก พระพุทธเจ้าได้

ตรัสสอนให้น้อมโน้มใจใฝ่หาคุณงามความดียิ่งกว่ารูปธรรม ดังในสังยุตเล่าว่า ได้มีเทวดาตนหนึ่งมาเฝ้ากราบทูลว่า ภรรยารุ่น ประเสริฐสุด พระพุทธองค์ตรัสว่า ภรรยาผู้เชื่อฟัง ประเสริฐสุด และได้ตรัสอุดมมงคลสำหรับสามีว่า คือการสงเคราะห์บุตรและภรรยา อีกเรื่องหนึ่งได้เล่าถึงท้าวสักกเทวราชว่า ครั้งหนึ่ง ท้าวเธอมีเทพประสงค์จะเสด็จทอดพระเนตรเทพอุทยาน มีเทพบัญชาให้พระมาตลีเทพสารถีเทียมเทพรถแล้ว ได้เสด็จลงจากเวชยันตปราสาท ขณะนั้นได้ทรงประนมหัตถ์ประคองอัญชลีนอบน้อมไปในทิศทั้งหลาย พระมาตลีทูลถามว่า ปวงผู้วิเศษได้ไตรวิชชา ภุมเทพ ขัตติยะ เทพชั้นจาตุมหาราช ชั้นดาวดึงส์ พากันนอบน้อมพระองค์สิ้น ฉะนั้น ใครเล่าที่ทรงนอบน้อม ท้าวสักกะ

ได้ตรัสตอบว่า เราซึ่งเทพและมนุษย์ทั้งปวง นอบน้อมนั้น น้อมนมัสการบรรพชิตผู้ถึงพร้อมด้วยศีล มีจิตตั้งมั่นตลอดกาลนาน ออกบวชแล้วถูกชอบ มีพรหมจรรย์เป็นเบื้องหน้า อนึ่งเรานอบน้อมคฤหัสถ์ผู้ทำบุญ มีศีล นับถือพระรัตนตรัย บำรุงเลี้ยงภรรยาโดยธรรม พระมาตลีก็ได้นอบน้อมบรรพชิตและคฤหัสถ์ดังกล่าวทั่วทุกทิศด้วย เทพนิทานนี้ มีสารคติต้องด้วยคติธรรมของพระพุทธเจ้า แสดงว่า ไม่ใช่แต่มนุษย์เท่านั้น แม้เทพก็ยกย่องสรรเสริญสามีผู้ประพฤติชอบตามพระพุทโธวาทอันเลิศล้ำ ใครเล่าเป็นสามีภรรยาผู้ทรงคุณดังกล่าวอันประเสริฐ เป็นที่นับถือเทิดทูนของเทวดา และมนุษย์ทั่วทุกทิศ.

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

ภาษิตในพระพุทธศาสนามีอยู่บทหนึ่ง แปลว่า "**ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม เหมือนฉัตร** *(ร่ม)* **ใหญ่ในฤดูฝน**" อธิบายโดยตรงว่า รักษาผู้ประพฤติไม่ให้ตกไปในที่ชั่ว แต่โดยอ้อม ย่อมรักษาตลอดไปถึงผู้อื่นได้อีกด้วย เพราะผู้ประพฤติธรรมไม่ทำใครให้เดือดร้อน ทำแต่การที่ให้เกิดสุข จึงไม่มีใครต้องได้รับความเดือดร้อนจากผู้ประพฤติธรรม มีแต่ผู้ที่ได้รับความสบายใจความสุขเท่านั้น ถ้าผู้ประพฤติธรรมเป็นผู้ปกครองตั้งแต่ส่วนน้อย คือในครอบครัวหนึ่ง จนถึงในประเทศชาติ ผู้อยู่ในปกครองก็พากันอยู่เป็นสุข เพราะเท่ากับเป็นร่ม

ใหญ่ที่กางกั้นป้องกันแดดฝน กล่าวคือ ความทุกข์ร้อนต่าง ๆ จึงมีคำว่า 'ร่มเย็นเป็นสุข' หรือ 'ร่มโพธิ์ร่มไทร' ร่มที่เป็นคำนามหมายถึงวัตถุที่เป็นเครื่องกั้น ตรงกับคำภาษาบาลีว่า 'ฉัตร' นั่นเอง ทางพระพุทธศาสนาได้นำมาใช้ให้หมายถึง 'ธรรม' เพราะทำให้ผู้ประพฤติธรรมเองและคนอื่นร่มเย็น ผู้ปกครองประเทศในโลกซีกตะวันออกนี้ โดยเฉพาะพระราชาผู้ได้รับมูรธาภิเษก ย่อมทรงได้เศวตฉัตร (*ร่มขาว*) ความได้เศวตฉัตร หรือ ถึงเศวตฉัตรสำหรับพระราชา จึงหมายถึงความเป็นพระราชาธรรมเนียมนี้ได้ใช้ในเมืองไทยตลอดเวลาช้านานในรัชกาลปัจจุบัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงได้รับการถวายนพปฎลมหาเศวตฉัตร (*ฉัตร*

ขาวเก้าชั้น) ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ ได้ทรงดำรงเศวตฉัตร ตลอดมาถึงวันพระราชพิธีฉัตรมงคลศกนี้ คือ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๐๘ เป็นเวลา ๑๕ ปีบริบูรณ์ การที่ท่านผู้ได้รับอภิเษกให้เป็นพระราชามหากษัตริย์ ย่อมทรงดำรงเศวตฉัตรด้วยนั้น ถ้ามองดูเพียงผิวเผินก็จะเห็นว่าเป็นเพียงเครื่องหมายแห่งพระราชอิสริยยศอย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ถ้าพิจารณาก็จะเห็นว่า ความที่ทรงดำรงเศวตฉัตร ย่อมหมายถึงว่า ได้ทรงเป็นฉัตรใหญ่หรือร่มใหญ่ที่กางกั้นอาณาประชาราษฎรให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข ไม่ใช่หมายถึงว่าสำหรับจะกางกั้นพระองค์ และสีขาวย่อมหมายถึงบริสุทธิ์ คือ ธรรม ซึ่งพระมหา

กษัตริย์จะพึงทรงประพฤติและธำรงรักษา เมื่อได้ทรงปกครองด้วยราชธรรมจริยา ดังเช่นทศพิธราชธรรม ประชาชนย่อมอยู่เย็นเป็นสุขเหมือนอย่างมีร่มใหญ่กางกั้นอยู่เหนือเศียรเกล้าของตน ๆ ทุกคน การถวายเศวตฉัตรแด่พระมหากษัตริย์จึงเป็นการถวายหน้าที่ให้ทรงกางกั้นให้ความร่มเย็นแก่ประชาชนด้วยธรรม การที่ทรงดำรงเศวตฉัตร จึงเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนนี้เอง ประชาชนทั้งปวงนี้แหละเป็นผู้ได้รับความร่มเย็น จากเศวตฉัตรที่พระมหากษัตริย์ทรงกางกั้นให้ เพราะได้ทรงประพฤติธรรมของผู้ปกครอง ตามพระโอวาทของพระพุทธเจ้าผู้เลิศล้ำ จึงขอให้ทรงพระเจริญ เสด็จสถิตในพระสิริราชสมบัติ ดำรงเศวตฉัตรเป็นที่ร่มเย็นแห่งอาณาประชาราษฎรตลอดกาลนาน.

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

บางทีผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเองก็สงสัยว่า เมื่อปฏิบัติธรรมของพระพุทธเจ้ามาก ๆ ขึ้นจะกลายเป็นบุคคลที่เหมือนไม่ใช่บุคคลไป เพราะไม่ถืออะไรเป็นของของตน ปล่อยวางไปเสียทุก ๆ อย่าง ปลีกตัวออกไปอยู่เงียบ ๆ ผู้เดียว ไม่ต้องการจะพูด จะพบปะกับใคร กลายเป็นอะไรไปไม่รู้ บางทีถึงเข้าใจว่า นี่คืออุเบกขา จึงกลัวจะเป็นอุเบกขาที่แปลกประหลาด แต่ถ้าได้ศึกษาสักหน่อย ก็จะสังเกตได้ว่า หาได้เป็นดังนั้นแม้แต่น้อยไม่ พระพุทธเจ้าและพระพุทธสาวกผู้สิ้นกิเลสทั้งปวงแล้วที่มีชื่อเสียงติดอยู่ในตำนาน ล้วนเป็นผู้ทำงานเพื่อประโยชน์แก่

โลก โดยเฉพาะแก่มนุษยชาติอย่างเข้มแข็ง ได้ติดต่อกับบุคคลทุกชั้นทุกประเภท ชนะจิตใจของเขาเหล่านั้นด้วยธรรมที่ส่งถ่ายทอดออกถึงจิตใจ ทางสีลาจารวัตรที่เขามองเห็นบ้าง ทางวาจาที่แสดงธรรมบ้าง ทางใจที่กอปรด้วยเมตตากรุณาและคุณธรรมทั้งปวงบ้าง พระพุทธเจ้าเองเสด็จดำเนินด้วยพระบาท ทรงบำเพ็ญพุทธกิจไปจนถึงวาระสุดท้าย ทรงใช้พระชนม์ชีพทั้งหมดอยู่กับประชาชนชาวโลก เหมือนอย่างจะกล่าวว่าทุก ๆ คนทุก ๆ ชีวิตในโลกเป็นของพระองค์ คืออยู่ในพระกรุณา ความเป็นของเราด้วยตัณหาอุปาทานของพระองค์ได้สิ้นไปแล้ว แต่มีความเป็นของเราด้วยพระกรุณาเกิดขึ้นแทน อันมีแต่คุณไม่มีโทษเลย คิดเทียบดูว่าพ่อแม่รักลูกทะนุ

ถนอมรักษาลูก ก็เพราะถือว่าเป็นลูกของเรา ครานี้ ถ้าได้ทำความรู้สึกว่า เป็นของเราเยี่ยงนี้ ขยายออกไปได้มากเท่าใด ก็ย่อมขยายความรักทะนุถนอมออกไปได้มากเท่านั้น แต่คนสามัญเรา ไม่อาจจะมีความรู้สึกว่า เป็นของเราด้วยความเมตตากรุณาไปในคนอื่นได้มากนัก แม้ผู้ที่เป็นพ่อบ้านแม่บ้าน เป็นครูอาจารย์ เป็นผู้ใหญ่ซึ่งควรจะถือว่าคนอยู่ในบ้าน ในโรงเรียน ในเขตที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเป็นของเรา ควรที่เราจะเมตตากรุณาเหมือนลูกเป็นต้น ก็หาได้ถือดังนี้ไม่ จึงยังไม่เป็นบุคคลผู้สมบูรณ์ เพราะยังมีความเป็นของเราอย่างหรือชนิดที่บกพร่องคับแคบ คือชนิดที่เรียกว่า เห็นแก่ตัว ส่วนพระพุทธเจ้าได้ทรงมีความเป็นของเราสมบูรณ์ด้วยพระกรุณาที่

ปกคลุมสรรพสัตว์ทั่วหน้าเสมอเหมือนกันหมด ถ้าเทียบพระองค์ว่าเป็นพระบิดา สัตวโลกถ้วนหน้าก็เป็นบุตรของพระองค์ทั้งหมด ทรงมีสัตวโลกถ้วนหน้าเป็นของพระองค์แล้ว ด้วยพระกรุณาที่แผ่ไปทั่วถ้วน จึงทรงเป็นบุคคลผู้สมบูรณ์ หรือจะเรียกว่าเป็นบุคคลผู้บริสุทธิ์ที่สุด บริบูรณ์ที่สุดก็ได้ ความเป็นของเราที่ทำให้มีจิตใจสมบูรณ์นี้ ควรค้นให้พบและทะนุถนอมรักษาไว้ให้ผ่องแผ้วที่สุด ตามธรรมของพระพุทธเจ้าผู้ทรงบริสุทธิ์บริบูรณ์เลิศล้ำ.

สมเด็จพระปิยมหาราช
ทรงเลิกทาสทำไทยเป็นไททั่ว
แต่กิเลสตัณหาพาเมามัว
ทาสความชั่วจึงยังมีอยู่มากมาย

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

พระพุทธเจ้าได้ประทานพรแก่ผู้ที่ขอด้วยสิ่งที่สมควร เมื่อเสด็จนิพพานแล้ว จะขอพรได้จากใคร ผู้ที่ปรารถนาพรอาจตั้งใจระลึกถึงพระพุทธเจ้าซึ่งยังทรงดำรงอยู่ด้วยพระคุณ แล้วขอสิ่งที่ประสงค์ แต่พรที่ขอนั้นก็ต้องเป็นสิ่งที่สมควร ไม่มีโทษ เช่น ในเทศกาลอุปสมบท กุลบุตรบางคนผู้มีศรัทธาจะอุปสมบท แต่เกรงว่าจะมีอุปสรรคอันตราย ก็อาจตั้งใจขอพรพระพุทธเจ้าเพื่อให้ได้อุปสมบทตามประสงค์ เมื่อได้ตั้งใจขอพรแล้ว ก็เตรียมการอุปสมบทของตนตามที่ทางควรทำต่างๆ เว้นการทำที่จะให้เกิดโทษทุกอย่างเช่นนี้ การอุปสมบทก็พึงสำเร็จได้ หาก

มีคำถามว่า ถ้าเช่นนั้นไม่ต้องขอพรก็อาจบวชได้ ตอบได้ว่าอาจบวชได้ แต่เมื่อขอพรก็เพิ่มกำลังใจ เพิ่มสติให้นึกถึงทางที่ควร ที่ปราศจากโทษมากขึ้น พระคุณของพระพุทธเจ้ายังดำรงอยู่โดยแท้ ทั้งพระปัญญาคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระกรุณาคุณ เมื่อได้เข้าสู่ร่มเงาแห่งพระคุณของพระองค์ได้โดยวิถีทางใดก็ตาม ย่อมจะได้รับความช่วยสนับสนุนในสิ่งที่สมควรจะได้อย่างคาดไม่ถึง สิ่งที่ควรจะได้แต่ไม่ได้นั้น ทุก ๆ คนอาจจะได้ประสบแก่ตนเอง เช่นบางคนทำดีด้วยเจตนาดีอย่างบริสุทธิ์ ควรจะได้รับความยกย่องว่าทำดี แต่ก็ไม่ได้รับ กลับไปได้รับการป้ายร้ายอย่างไม่มีมูลความจริง ผู้ที่มีเจตนาทำดีอย่างบริสุทธิ์เช่นนี้ ย่อมจะต้องการพรเพียงว่าความจริงเท่านั้น ความจริงนี่แหละเป็นพรที่สมควร

และไม่มีโทษ ที่คนทำดีพึงขอได้จากพระพุทธเจ้า ว่าขอให้ความจริงปรากฏ ส่วนคนทำชั่วนั้น ก็อาจจะต้องการพรที่ตรงกันข้ามว่า ขอให้ความจริงของการทำชั่วอย่าได้ปรากฏขึ้น หรือขอให้ปรากฏกลับไปว่าเป็นความดี การขอพรของคนทำชั่วดังนี้ไม่ได้แน่ เพราะเป็นการกลับความจริงหรือปิดความจริง เรียกได้ว่าไม่สมควรและมีโทษ เป็นสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ประทาน ฉะนั้นจึงเป็นฐานะที่คนทำดีจะพึงขอพร ด้วยตั้งสัตยาธิษฐานขอให้ความจริงปรากฏตามที่เป็นจริงได้ เมื่อตั้งสัตยาธิษฐานขึ้นให้แน่วแน่ หนทางทั้งหลายที่จะทำให้ความจริงปรากฏ ก็จะบังเกิดขึ้น ความจริงก็จะเผยออกอย่างรวดเร็วเกินคาด เปิดให้เห็นคนดีเป็นคนดี คนชั่วเป็นคนชั่ว เรื่องขอให้ความจริงปรากฏเป็นความจริงนี้ เป็นพรที่

ศักดิ์สิทธิ์ของพระพุทธเจ้า แต่คนชั่วไม่ชอบพรข้อนี้แน่ เพราะกลัวความจริง ส่วนคนดีย่อมพอใจชอบเพราะไม่ต้องกลัวความจริง โดยที่แท้พระพุทธเจ้าประทานพรแก่บุคคลทุกประเภท ไม่ว่าคนดีหรือคนชั่ว ในเมื่อได้ตั้งใจขอพรคือความจริง แต่ถ้าคนชั่วขอพรข้อนี้ก็หมายความว่าคนชั่วนั้นได้รู้สึกสำนึกตนตั้งใจจะกลับเป็นคนดีแล้ว พระพุทธเจ้าได้สอนให้คนทำผิดสำนึกผิดและตั้งใจสังวรไม่ทำผิดอีก ภิกษุเมื่อทำผิดพระบัญญัติ ก็ต้องสารภาพผิดแก่ภิกษุด้วยกัน เป็นการทรงสอนให้เปิดเผยความจริง รับความจริงว่าตนผิด เพื่อจะได้เว้นผิดทำดีต่อไป นี่เป็นพรที่พระพุทธเจ้าได้ประทานไว้ ใครเล่า นอกจากคนดีจะชอบพรข้อนี้ของพระพุทธเจ้าผู้เลิศล้ำ.

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

กรรมที่คนทำไว้มิใช่น้อยให้ผลในปัจจุบันอย่างไม่คาดคิด ดังเรื่องในอสัมปทานชาดกต่อไปนี้ว่า ได้มีเศรษฐีสองเมืองเป็นสหายกันคือเศรษฐีเมืองพาราณสีชื่อ ปิลิยะ และเศรษฐีเมืองราชคฤห์ชื่อ สังขะ คราวหนึ่งเศรษฐีปิลิยะประสบภัยใหญ่จนถึงทรัพย์สมบัติหมดสิ้น กลายเป็นคนเข็ญใจไร้ที่พึ่ง จึงเดินย่ำไปเมืองราชคฤห์ตรงไปบ้านสังขะเศรษฐีผู้สหาย ฝ่ายสังขะเศรษฐีเห็นสหายตกยากมา ก็รับเลี้ยงดูเป็นอันดีและได้ถามถึงความประสงค์ที่มา ปิลิยะเศรษฐีบอกว่า มาขอให้ช่วยอุปถัมภ์ สังขะเศรษฐีได้ปลอบโยนไม่ให้ตกใจ จะอุปถัมภ์เพื่อนเอง จึงให้แบ่งเงินให้สี่สิบโกฏิ ข้าทาสบริวารและ

สวิญญาณกทรัพย์ อวิญญาณกทรัพย์ นอกจากนี้ ให้แบ่งให้กึ่งหนึ่ง ปิลิยะเศรษฐีได้ขนเงินและทรัพย์ที่เศรษฐีผู้สหายแบ่งให้พร้อมข้าทาสบริวารกลับไปกรุงพาราณสี ต่อมา เศรษฐีสังขะประสบภัยเช่นนั้นบ้าง เมื่อสิ้นทรัพย์แล้ว คิดจะไปขอความอุปถัมภ์จากสหายบ้าง จึงพาภริยาคู่ยากเดินทางไปเมืองพาราณสีตรงไปบ้านของปิลิยะเศรษฐี แต่ให้ภริยารออยู่ที่ศาลาแห่งหนึ่งก่อน เมื่อไปถึงบ้านนั้นแล้วก็ให้คนแจ้งแก่สหาย ปิลิยะเศรษฐีให้นำเข้าไปพบในบ้าน ไม่ได้ลุกขึ้นต้อนรับอย่างไร ถามอย่างเฉยเมยว่ามาทำไม พักอยู่ที่ไหน สังขะเศรษฐีตอบว่ามาเยี่ยม ยังไม่มีที่พักอาศัย แม่เรือนที่ติดตามมาด้วยก็พักรออยู่ที่ศาลาโน่น ปิลิยะเศรษฐีพูดว่า ที่นี่ไม่มีที่พักจะให้เสบียงไป อย่ามาเยี่ยมอีก แล้วสั่งให้ทาส

ดวงข้าวลีบให้ห่อชายผ้าไปทะนานหนึ่ง สังขะเศรษฐีถึงกับงงงันด้วยความผิดคาดว่า ปิลิยะสหายผู้ซึ่งตนได้ให้อุปถัมภ์มาอย่างมหาศาล จะได้ตัดความเป็นมิตรกันถึงเพียงนี้ คิดว่าจะรับหรือไม่รับ แต่ก็ได้คิดว่า ถ้าไม่รับเพราะเป็นของเลว เราก็จะเป็นฝ่ายทำลายมิตรภาพ ก็จะกลายเป็นพาลตอบพาล ฉะนั้น ก็ควรจะรับ เพื่อว่าเราเป็นฝ่ายที่มิได้ทำลายมิตรภาพ เขาจะเป็นอย่างไรก็เป็นเรื่องของเขา จึงรับข้าวลีบห่อชายผ้ามาพบภริยาที่ศาลาพักคน ภริยาได้ทราบก็เสียใจร้องไห้ว่ารับมาทำไม พอกับทรัพย์หลายสิบโกฏิที่ให้มาหรือ สังขะเศรษฐีก็กล่าวเตือนให้ระลึกทางคติธรรมอย่างที่ตนได้คิด ขณะนั้นทาสเก่าของสังขะเศรษฐีที่มาอยู่ทำงานให้ปิลิยะเศรษฐีตั้งแต่ครั้งที่

ปิลิยะไปขอมานั้น ได้เดินผ่านมา ได้ยินเสียงคนร้องไห้อยู่ในศาลาจึงเข้าไปดู ได้เห็นนายเก่าของตนตกยากมาก็จำได้ ตรงเข้าไปหมอบแทบเท้าร้องไห้ เชิญไปบ้านปฏิบัติเลี้ยงดูอย่างดี แล้วได้รวมพวกข้าเก่าด้วยกัน ไปกราบทูลร้องทุกข์พระราชาเมืองพาราณสี พระราชารับสั่งให้เศรษฐีทั้งสองเข้าเฝ้า ตรัสถามได้ความจริงแล้วปรึกษาตัดสินให้โอนทรัพย์ทั้งหมดของปิลิยะ ให้แก่สังขะ แต่สังขะเศรษฐีขอรับเพียงที่ตนได้ให้มาเท่านั้น เรื่องนี้แสดงว่าธรรมของพระพุทธเจ้าผู้เลิศล้ำนั้นเป็นจริงทุกกาลเทศะ และความดีนั้นมีได้ในคนที่ต่ำต้อยเช่นเดียวกับอาจไม่มีในคนที่สูงส่ง ซึ่งน่าจะมีจะเห็นใจจริงกันในคราวตกยากยิ่งกว่าในคราวรุ่งเรือง.

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

ปรากฏว่าในบัดนี้พระพุทธศาสนาได้เป็นที่สนใจของคนในชาติต่างๆ มากขึ้น ในสมัยที่โลกกำลังเจริญก้าวหน้าด้วยความรู้ทางวิทยาศาสตร์ และในขณะเดียวกันก็กำลังเพิ่มความยุ่งยากเดือดร้อนเพราะเหตุต่างๆ เหตุที่สำคัญก็เกิดจากกรรมของคนที่เจริญด้วยความรู้ดังกล่าว จึงทำให้คนพากันคิดหาหลักธรรมที่จะพึงยึดถือเป็นสรณะสำหรับที่จะพึ่งพิงนำทางไปสู่ความสุขอย่างมีเหตุผล และเมื่อหาจากหลักที่เคยยึดถือไว้เดิมไม่ได้ ก็เริ่มมองหาจากพระพุทธศาสนาซึ่งอาจจะเป็นของแปลกของใหม่สำหรับผู้ที่มิได้สนใจนับถือมาแต่เดิม ส่วนคนไทยเรานั้นได้

นับถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะมาเป็นเวลาช้านานแล้ว จนอาจจะบังเกิดความคุ้นเคยเกินไปจนไม่เกิดความสนใจหรือลืมไปที่จะสนใจ คล้ายกับมีวัตถุบางอย่างซึ่งเป็นของตน แลเก็บไว้จนลืมไปเสีย ครั้นเมื่อมีใครมาแสดงความอยากได้ในสิ่งที่เก็บลืมไว้ของตนนั้น จึงได้มีความสนใจนึกถึง และนำออกมาตรวจตรา แต่ก็เป็นที่น่ายินดีว่า ผู้ที่มิได้เป็นชนิดเก็บลืมไว้ก็มีอยู่เป็นอันมาก แลแม้ว่าจะเก็บลืมไว้บ้างก็ยังรักษาไว้ดี จึงปรากฏว่า พระพุทธศาสนาในประเทศไทยได้รับการปฏิบัติรักษาไว้ในลักษณะที่ต้องการให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ และนับว่าเป็นโชคดีของคนไทยซึ่งได้มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขของชาติ เป็นองค์เอกอัครศาสนูปถัมภก และโดยเฉพาะได้ทรงเป็นพุทธมามกะ ได้ทรงนำ

ประชาชนคนไทยรักษาอิสรภาพของชาติ และความบริสุทธิ์บริบูรณ์แห่งพระพุทธศาสนาสืบต่อมาเป็นเวลาช้านาน ทั้งนี้อาศัยหลักธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ความสามัคคี ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้ แต่ความสามัคคีนี้มิใช่เกิดขึ้นได้เพียงด้วยการพูดเป็นสุนทรกถาพังกันเพราะๆ เท่านั้น แต่พึงเกิดขึ้นด้วยทุก ๆ คนต่างมีสติสำนึกอยู่ในความสามัคคี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานภาษิตเพื่อเตือนใจประชาชนชาวไทยทั้งสิ้นไว้ว่า "**ทยฺยชาติยา สามคฺคิยํ สติสญฺชานเนน โภชิสิยํ รกฺขนฺติ คนชาติไทยจะรักษาความเป็นไทอยู่ได้ ด้วยมีสติสำนึกอยู่ในความสามัคคี**" พระราชภาษิตนี้ได้มีพระมหากรุณาโปรดฯ ให้จารึกไว้ที่ฐานพระพุทธรูป

ปางประทานพรมีพระปรมาภิไธย ภ.ป.ร. ความจริงตามพระราชภาษิตนี้เป็นความจริงของชาติไทยที่ดำรงมาได้โดยแท้ จึงเป็นสัญญลักษณ์ของชาติไทยซึ่งอิงอาศัยอยู่กับพระพุทธศาสนา ได้มีจาตุรงคภาษิต คือ ภาษิตมีองค์ ๔ ของพระพุทธเจ้า แสดงไว้ว่า "**ความเกิดขึ้นแห่งพระพุทธะทั้งหลายให้เกิดสุข การแสดงพระสัทธรรมให้เกิดสุข ความสามัคคีพร้อมเพรียงกันในหมู่ให้เกิดสุข ความเพียรของผู้คนผู้พร้อมเพรียงกันแล้วให้เกิดสุข**" ด้วยอำนาจแห่งจาตุรงคธรรมนี้ ขอถวายพระพรชัยมงคลทุกประการ ในมหามงคลสมัยพระชนมายุเสมอด้วยสมเด็จพระราชบิดา วันที่ ๒๙ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๐๘.

เป็นไท เมื่อเข้าใจถึงหลักรวมที่มีอยู่แล้วเป็นประการแรกแล้ว ประการต่อไปก็คือ ทำความประพฤติและความเห็นเข้าหาหลักการปกครอง ก็เพื่อที่จะควบคุมความประพฤติ และความเห็นให้อยู่ในหลัก เมื่อเข้มแข็งก็ควบคุมไว้ได้ ทำไมจึงต้องเข้มแข็ง ก็เพราะมีคนไม่ดีที่แตกความประพฤติและความเห็นออกไปเป็นส่วนตัวบ้าง ยุแหย่คนอื่นให้แตกแยกออกไปบ้าง เพราะขาดสติสำนึกโดยถูกต้อง จึงปฏิบัติเป็นการบ่อนทำลายความสามัคคี อะไรทำให้ขาดสติก็คือโลภะ โทสะ โมหะในใจของคนเรานี้เอง ซึ่งเกิดจากอามิสเป็นเครื่องล่อ เครื่องกระตุ้นเตือนให้เกิดภาวะที่ผิดทางจิตใจดังกล่าวขึ้น ความขาดสตินี้เป็นตัวความประมาทที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

“**ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย**” และได้ตรัสว่า “**ความไม่ประมาทเป็นทางแห่งความไม่ตาย**” พระพุทธภาษิตนี้ใช้ได้ในทุก ๆ ทาง แม้ความเป็นไทไม่เป็นทาสใคร จะมีอยู่ได้ก็ด้วยความไม่ประมาท เพราะมีสติสำนึกอยู่ที่จะรักษาหลักรวมสามัคคีซึ่งเป็นหลักของความเป็นไทให้ดำรงอยู่ เมื่อแต่ละคนมีสติที่จะยับยั้งโลภโกรธหลงของตน ที่จะให้อภัยแก่กันในเรื่องส่วนตัวทั้งหลาย มุ่งรักษาหลักส่วนรวมเป็นที่ตั้งเมตตาจิตประกอบกรรมทั้งหลายแก่กัน สงเคราะห์กันทำความประพฤติและความเห็นของตนให้อยู่ในหลักรวมสม่ำเสมอกัน ดังนี้เรียกได้ว่า “มีสติสำนึกอยู่ในความสามัคคี” ซึ่งทำให้รักษาความเป็นไทอยู่ได้ ไม่ต้องเป็นทาสใคร เหมือนดังที่เป็นไทอยู่นี้.

พระพุทธเจ้าของเรานั้นท่านเลิศล้ำ

คนเรานั้นนอกจากจะมีปัญญาแล้ว ยังต้องมีความคิดอีกด้วย จึงจะเอาตัวรอดได้จากอันตรายต่าง ๆ ในโลก วิสัยของบัณฑิตคือคนที่ฉลาดนั้น ย่อมไม่ยอมแพ้หรืออับจนต่อเหตุการณ์ทั้งหลายที่รัดรึงเข้ามา ย่อมใช้ความคิดคลี่คลายเอาตัวรอดปลอดภัยให้จงได้ และเป็นธรรมดาอยู่เองที่คนฉลาดกว่าย่อมจะเอาชนะคนที่ฉลาดน้อยกว่าได้ ความฉลาดนั้นย่อมเกิดจากการใช้ความคิดประกอบด้วยปัญญานี่เอง คนที่คิดฉลาดอย่างต่ำ ๆ ย่อมจะคิดเอาเปรียบคนอื่น คิดข่มเหงคะเนงร้ายต่อคนอื่น แต่คนที่มีความคิดอย่างถูกต้อง อันเป็นความฉลาดที่แท้ย่อมจะไม่เอาเปรียบ

หรือคิดข่มเหงเบียดเบียนใคร แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่ยอมให้ใครข่มเหงได้สำเร็จ คือว่าไม่คิดเบียดเบียนใครด้วย ไม่ยอมให้ใครเบียดเบียนได้ด้วย จึงเป็นคนที่เรียกว่าฉลาดเต็มที่ ส่วนคนที่ยอมให้เขาข่มเหงเบียดเบียนนั้น น่าจะเรียกว่าฉลาดครึ่งเดียว หรืออาจไม่ฉลาดก็ได้ มีเรื่องเล่าในชาดกหนึ่งว่า ครั้งหนึ่ง นายพรานนกได้จับนกกระจาบเป็นอันมากไปขาย เมื่อจับนกกระจาบได้แล้ว ก็นำไปขังกรงเลี้ยงไว้สำหรับให้คนมาซื้อไปปรุงเป็นอาหาร แต่มีนกกระจาบตัวหนึ่งเป็นนกฉลาด มีความคิดว่า ถ้าเราไม่กินอาหาร ก็จะผ่ายผอม คนก็จะไม่ซื้อ ก็จะรอดชีวิตได้ด้วยวิธีนี้ จึงไม่กินอาหาร ก็ผ่ายผอมลงจนเหลือแต่หนังหุ้มกระดูก คนมาเห็นก็ไม่

ซื้อ นกตัวอื่นหมดไปแล้ว เหลือนกที่ผอมโซอยู่เพียงตัวเดียว นายพรานได้จับออกมาจากกรง ให้จับบนฝ่ามือ ยื่นออกไปมองตรวจดูในที่แจ้งว่าเป็นนกอะไร ขณะนั้นนกผอมนั้นสังเกตเห็นว่าพรานเผลอไม่ระวัง จึงรวมกำลังกางปีกบินหนีขึ้นไปโดยเร็ว ฝูงนกกระจาบในป่าพวกเดียวกันเห็นเข้า ก็ทักถามว่า หายไปไหนมาเป็นเวลาหลายวัน นกนั้นก็เล่าให้ฟังว่า ถูกจับไป พวกเพื่อนนกถามว่า พ้นมาได้อย่างไร ก็เล่าให้ฟังว่า คิดหาอุบายพ้นมาได้ด้วยวิธีไม่รับอาหาร แล้วก็กล่าวเป็นโศลกสอนใจว่า "**ผู้ที่ไม่คิดย่อมไม่ได้ผลวิเศษ จงมองผลของความคิด ข้าพเจ้ารอดพ้นได้จากการถูกฆ่าถูกขังมาแล้ว (ด้วยความคิด)**" ฉะนั้น เรื่องการใช้ความคิดจึงเป็นคุณสมบัติของคนฉลาดทุกคน เพราะจะทำให้

เกิดความเฉลียว ให้เกิดความเห็นช่องทางที่จะดำเนิน แต่อุปสรรคอย่างหนึ่งก็คือ ความเชื่อมั่นในตนเองเกินไป ไม่ยอมคิดหรือไม่ยอมฟังความคิดของใคร เมื่อเกิดความเห็นของตนขึ้นมาอย่างไร ก็มักจะยืนยันไปอย่างนั้น อาการเช่นนี้เรียกว่า เป็นกิเลสของนักปราชญ์อย่างหนึ่ง จึงได้เกิดมีภาษิตขึ้นว่า "สี่ตีนยังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง" อันที่จริงภาษิตนี้ดูเหมือนกล่าวไว้เพื่อจะปลอบใจคนที่กระทำอะไรผิดพลาด แต่ก็บอกเหตุเป็นการป้องนักปราชญ์ไว้ด้วยว่า นักปราชญ์ยังมีเวลาที่โง่ได้ เพราะจะมีความรู้เลิศล้นสักเท่าไร หากขาดการใช้ความคิดเมื่อใด ก็อาจเป็น "ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด" เมื่อนั้น คำที่ว่า "**รู้รักษาตัวรอดเป็นยอดดี**" จึงยังเป็นคำที่ใช้ได้ดีสำหรับผู้ที่มีความคิดทุกคน

๛